

**Ролята на преподавателите във висшето учебно заведение
срещу опитите на студентите за измама по време на изпит**

Благовест Белев, Георги Димитров

**The lecturers' behaviour in higher education
against students' attempts to cheat exams**

Blagovest Belev, Georgi Dimitrov

Abstract:

The use of unregulated and unauthorized aids and methods during an exam by students is perceived as an attempt to cheat the examination system and the teacher himself. This phenomenon has been the subject of research for many years - scientific articles on the subject appeared as early as the middle of the last century. Although cheating and plagiarism are condemned by both teachers and students, the phenomenon continues to exist in our educational system and even to be improved in the era of digital transformation of education.

The present study aims to examine the attitudes of teachers at the Nikola Vaptsarov Naval Academy towards students' attempts to cheat during an exam. The methods of "interview" and "comparative analysis" were used to collect and analyze the necessary research data. In conclusion, opinions are presented about a potential opportunity to combat cheating as a form of unfair competition among students.

Keywords: Exam cheating, Higher education,

For contacts: Professor Blagovest Belev PhD, NVNA, b.belev@nvna.eu

ВЪВЕДЕНИЕ

Широка популярност са получили думите на Нелсън Мандела, който казва, че за да бъде разрушена една нация не са нужни атомни бомби или снаряжи с далечен обсег, а е достатъчно да бъде свалено нивото на образованието и да се позволи маменето на изпити от студентите.

Академичната измама, или по-меката форма на изразяване „нечестност“, е добре известен проблем в съвременното образование, който продължава да съществува и да се развива. Има различни форми на такава нечестност като плагиатството, което често се обсъжда в академичните среди и в медиите. Измамата по време на изпит обаче се увековечава и остава една от най-старите и най-въздействащи форми за промяна на образователния резултат и намаляване на репутацията на всяка образователна институция. Патриша Хътн дори нарича преписването в изпитни условия „епидемия“ [1]. Причините за това явление и прилаганата превенция за ограничаването и изкореняването му са обект на научно внимание още от средата на миналия век [2, 3, 4]. За съжаление обаче съществуващите методи в повечето случаи са недостатъчни и неефективни или недобре прилагани.

Редица публикации са посветени на причините за опити на студентите да заобикалят правилата за честен изпит. Малкълм Тайт прави преглед на 75 публикации по темата и извежда подробен списък с причини и начини за преписване от студенти [5]. Салехи и Голамгур предлагат разрез на проблема по демографски признак. Те изследват нагласите и действията по време на изпит на студенти в Иран като анализират склонността към преписване както по

демографски, така и по полов признак [6]. Други автори изследват феномена „преписване по време на изпит“ като анализират възрастови признаци [7]. Те установяват, че младите ученици и студенти са склонни по-често към преписване, отколкото по-големите и по-възрастните [8, 9]. Джордж Уотсън и колектив твърдят в свое изследване, че мъжете са повече изкушени от възможността да препишат, отколкото жените и че стремежът да се преписва не се влияе от вида на учебната програма и начина на провеждане на изпитите [10].

Причините за измамите също са изследвани в дълбочина и съществуват редица публикации по темата. Според Ванг и Занг те се коренят в стремежа за спестяване на усилия за учене, постигане на по-високи оценки и/или съзнанието за по-малко стрес [11]. Някои автори отдават склонността към измама по време на изпит на личностни проблеми – ниска самооценка, стремеж за себедоказване, ниско ниво на самоконтрол, както и когнитивни особености на индивида [12].

Голямата част от изследователите се фокусират върху характера на проблема и тези, които го предизвикват – студентите. Малцина са учените, които в анализа си включват преподавателите, инструкторите и квесторите. А без тях и техният дълг да създават правила и ред и да следят за тяхното прилагане и изпълнение, процесът е незавършен. Патриша Хътън леко повдига завесата върху преподавателите и техния дял в преборването с измамите. Според нея прилагането на наказание, неговата строгост и устойчивостта на последващият ефект се определят от средата, влиянието на преподавателя и административните политики на учебното заведение, а не от индивидуалните характеристики на студентите [1]. Квесторът е призван формално да повиши цената на опита за измама чрез създаване на среда на непримиримост и висока степен на правоприлагане като по този начин съотношението полза/цена стане неблагоприятно за студента.

Настоящата статия проучва ролята на преподавателите от Висшето военноморско училище в утвърждаване на моралните ценности и административните политики на непримиримост към измамите в учебния процес. Целта е да се изследва отношението и действията на изпитващите към опитите за измама, както и техните предложения за справяне с проблема.

МЕТОД НА ИЗСЛЕДВАНЕ И РЕЗУЛТАТИ

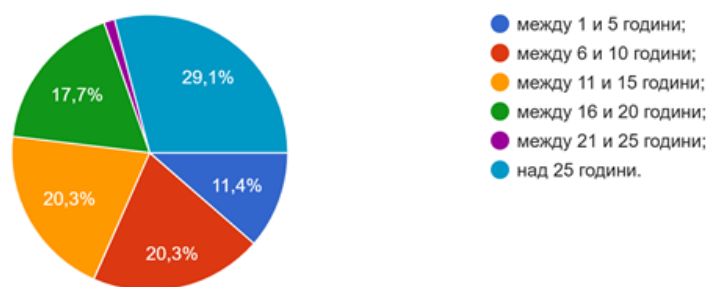
За извършване на изследването избрахме метода на анкетното проучване и метода на системния анализ. За целта зададохме шест затворени и един отворен въпрос на 125 преподаватели от Висшето военноморско училище. Отговори получихме от 79 от тях, което представлява 63,2% от анкетираните. Считаме, че извадката е достатъчно представителна, за да направим нужните заключения и изводи по дискутираната тема. Въпросите и техния характер са дадени в таблица 1. Отговорите и анализите към тях представяме в изложението.

Важен компонент в проучването е преподавателският стаж на анкетираните. Опитът е източник на креативност за справяне с различни ситуации, в които изпада аудиторията по време на изпит. Този показател според нас поставя във функционална зависимост отговорността и решенията на преподавателите при опити за измама.

Таблица 1. Зададени въпроси в анкетата

№	ВЪПРОС	ТИП	БРОЙ ОТГОВОРИ
1.	Какво е отношението ви към преписването по време на изпит?	Затворен	4
2.	Необходимо ли е преподавателите стриктно да съблюдават и предотвратяват преписване от страна на студентите по време на изпит?	Затворен	3
3.	Обиждат ли ви опитите на студентите да преписват по време на изпит?	Затворен	3
4.	Считате ли, че тези студенти, които преписват по време на изпит, ощетяват колегите си, които са положили усилия да учат?	Затворен	4
5.	Според вас пасивността на преподавател срещу преписване е:	Затворен	3
6.	Трябва ли да бъдат наказвани студенти, хванати да преписват на изпит?	Затворен	3
7.	Какъв е според вас механизмът за ликвидиране на преписването от студентите по време на изпит?	Отворен	-

Преподавателският стаж на анкетираните е даден в съдържанието на фиг. 1.

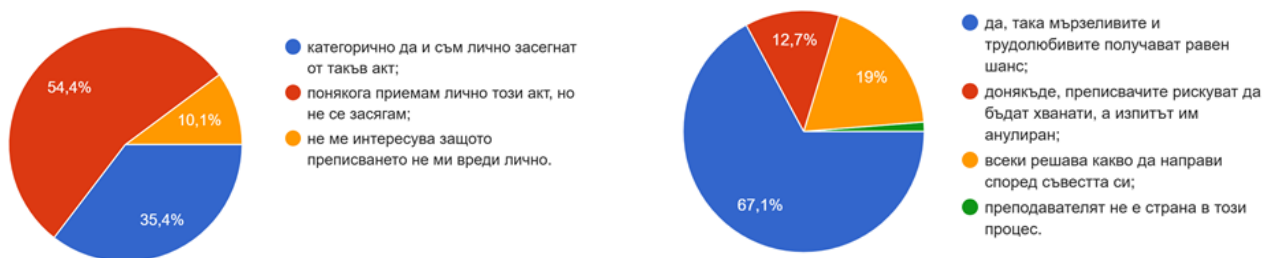


Фиг. 1. Преподавателски стаж на участниците в анкетата.

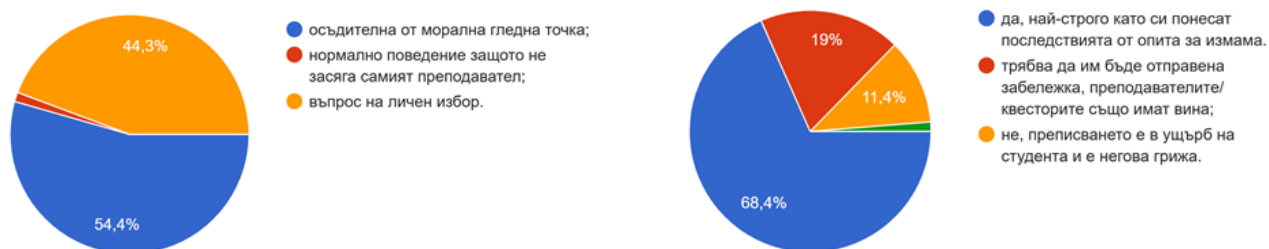
Отговорите в процентно съотношение се виждат от фигурите по-долу. Обобщеният анализ показва, че голям процент от преподавателите имат непримиримост към опитите за измама по време на изпит. Мисълта за нечестно отношение в едно своеобразно състезание е морално осъдителна. Но възприятията не са еднозначни – има такива колеги, които показват незаинтересованост към измамите защото не са пряко засегнати от тях. Обидата от това, че преподавателят е обект на измама, е показател за отношението към измамниците.



Фиг. 2. Отговори на въпроси 1 и 2 в анкетата.



Фиг. 3. Отговори на въпроси 3 и 4 в анкетата.



Фиг. 4. Отговори на въпроси 5 и 6 в анкетата.

Безспорно всеки, който е нарушил правилата, трябва да понесе последиците от това си деяние. За съжаление обаче студентите до голяма степен имат чувството за безнаказаност поради нуждата от техните такси за учебното заведение. Така комерсиалният елемент в образованието надделява над морала, а тази загубена битка рефлектира върху качеството на изхода както от възпитателна, така и от професионална гледна точка.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение ще отбележим, че почти всички преподаватели мислят върху проблема и прилагат различни практики за ограничаване на измамите от страна на студентите. В съвременния дигитален свят и дигитализация на образованието се усъвършенстват и опитите и средствата за измама. Това кара преподавателите също да обновяват своите познания и реакции към явлениято по време на изпит. Някои от предложенията за справяне с проблема включват отстраняване на телефоните от изпитната зала, спирането на интернет, забраната за смарт устройства, използване на камери и електронна регистрация на студентите и др. Всички тези опити биха били напразни ако не търсим крайния ефект от изпита –

проверка на знанията на студентите в компонентите „разбиране“ и „умения за прилагане на практика“. За тази цел е наложително да се излезе от стандартните форми на изпит – писмен и устен изпит. Предложенията на голяма част от анкетираните колеги са именно в такава насока – креативност от преподавателя при съставяне на изпитните материали, практическа насоченост на изпита, въвеждане на нови технологии при преподаване и изпит и др. Въпросът за морала във връзката преподавател-студент също е от огромно значение и в основата на отношението на студентите към конкретна дисциплина и към изпитния процес, с който тя завършва.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Hutton, P., (2006). Understanding Student Cheating and What Educators Can Do About It. *College Teaching*, January 2006. DOI: 10.3200/CTCH.54.1.171-176.
- [2] Centra, J., (1969). College freshman attitudes toward cheating. *Research bulletin*, Educational Testing Service, Princeton, New Jersey,
- [3] Bonjean, M., McGee, R. (1965). Scholastic dishonesty among undergraduates in differing systems of social control. *Sociology of Education*, 38, p.p. 127-137.
- [4] Knowlton, J., Hamerlynck, L. (1967). Perception of deviant behavior: A study of cheating. *Journal of Educational Psychology*, 58, p.p. 379-385.
- [5] Tight, M. (2024): Challenging cheating in higher education: a review of research and practice, *Assessment & Evaluation in Higher Education*, DOI:10.1080/02602938.2023.2300104.
- [6] Salehi, M., Gholampour, S. (2021). Cheating on exams: Investigating Reasons, Attitudes, and the Role of Demographic Variables. *SAGE Open*, April-June 2021. 1–9 DOI: 10.1177/21582440211004156.
- [7] Jensen, L., Arnett, J., Feldman, S., Cauffman, E. (2002). It's wrong, but everybody does it: Academic dishonesty among high school and college students. *Contemporary Educational Psychology*, 27(2), p.p. 209–228.
- [8] Diego, L. (2017). Friends with benefits: Causes and effects of learners' cheating practices during examination. *IAFOR Journal of Education*, 5(2), p.p. 121–138.
- [9] Franklyn-Stokes, A., Newstead, S. (1995). Undergraduate cheating: Who does what and why? *Studies in Higher Education*, 20(2), p.p. 159–172.
- [10] Watson, G., Sottile, J., Liang, J. (2014). What is Cheating? Student and Faculty Perception of what they Believe is Academically Dishonest Behavior. *Journal of Research in Education* Volume 24, Number 1. p.p. 120-134.
- [11] Wang, H., Zhang, Y. (2022). The effects of personality traits and attitudes towards the rule on academic dishonesty among university students. *Scientific Reports*, (2022) 12:1418, doi.org/10.1038/s41598-022-18394-3.
- [12] Boysen, C. (2016). Teachers and Cheating: The Relationship Between the Classroom Environment and High School Student Cheating. *LMU/LLS Theses and Dissertations*. 250. Достъпно на: <https://digitalcommons.lmu.edu/etd/250>. (Изтеглено на 04.03.2025).